

Лагвіновіч Іван

Палыновыя кветкі

Баранавічы
Грамадзкая арганізацыя
“Творчае згуртаваньне “Сьвятліца”
2007

Лагвіновіч Іван. Палыновыя кветкі : вершатворы. – Баранавічы : Грамадзкая арганізацыя “Творчае згуртаваньне “Сьвятліца”, 2007. — 88 с. іл.

“Палыновыя кветкі” – чацьвёртая кніжка паэзіі Івана Лагвіновіча. Раней выдаваліся “Разлукі выраёвыя”, “Піліпаўка” і “Ляда юдолі”.

Іван Лагвіновіч нарадзіўся 16 студзеня 1940 года на хутары Запрапасьць, за пяць кіламетраў ад сяла Малькавічы Ганцавіцкага раёна. Семнаццацігадовым юнаком паехаў у суседнюю Украіну працаваць на вугальных шахтах Данбаса. У 1990 годзе выйшаў на пенсію, а ў наступным вярнуўся на Радзіму. Жыве ў Баранавічах. Сябар Саюза беларускіх пісьменьнікаў.

У вянок сьветлай памяці спадару Яну Азарку.

ББК 84.(4Бєі)

© Грамадзкая арганізацыя

“Творчае згуртаваньне “Сьвятліца”, 2007

© Афармленьне вокладкі Алены Фалей, 2007

Не за прывіднай марай —
за маркотаю сьледам
позна ўвечары рушыў
у засьнежаны сьвет...
Незайздросная доля —
нарадзіцца паэтам,
асабліва калі ты —
беларускі паэт.

* * *

Каторы год непадалёк ад Шчары,
з дабраслаўленьня кожнае вясны,
на сьветлым полі дня я сею мары,
на цёмным полі ночы сею сны.
Іх цепліць сонца, паліваюць хмары,
каб прарасталі вершамі яны.
А шчодры край мне плаціць ганарары
сьвятлом бярозы, водарам сасны.
Агледзеў ён палёў маіх абшары
і прыраўняў радок да баразны.

ПЕСЬНЯ КАЛАСКОВАЯ

Алесь Каско

Гэтая пара не забываецца,
хто хоць раз загон свой зажынаў.
Сьпеласьцю мядовай наліваецца
на палетку долі збажына.

Палявая песьня, каласковая
за вясёлым ветрыкам ляціць,
зіхаць усьмешкі васільковыя,
і ў зеніце жаўранак трымціць.

Дарагое сэрцу, заповітнае...
Успамінаў, мараў матылькі...
Каласы пяюць пра будні летнія,
услаўляюць сьвяты васількі!

С
К
ДАРОГ
Ы
Ж
А
ЧАЛAVEЧЫХ
А
Н
Ь
Н
І

РАССТАВАНЬНІ
ЧАКАНЬНІ
СУСТРЭЧЫ

* * *

Агонь – агонія таго,
хто ў зыркiм полымi згарае.
Агонь сагрэе аднаго,
другога сьмерцю пакарае.

Я не маюся на яго
і ў распачы не праклінаю,
бо ведаю, дзеля чаго
ў агні паэзіі сканаю.

МУШУ

З Дмытра Паўлычкі

Я мушу чытаць кнігі,
каб вочы мае не асьлеплі,
я размаўляць мушу,
каб не зьнямець у тузе,
я мушу пачуць песьню,
каб у цішы не аглухнуць,
я закахацца мушу,
каб радасьць прыйшла да мяне,
я сябра пабачыць мушу,
каб стаўся мой дзень ясьнейшым,
я верш гэты скласьці мушу,
каб сэрца не разарваў,
я мушу быць працавітым,
каб не саромецца хлеба,
я мушу памерці ўночы,
каб уваскрэснуць удзень.

ХВАЛАСЬПЕЎ МУЗЕ

Ты, муза, капрызна губкі
ня крывіш, са мною ладзіш,
прыручаную галубку
натхненьня пяшчотна гладзіш.

Нашэпам тваім прарочым,
напевам шчымлівым – веру!
Наведвайся ўдзень і ўночы –
табе адчыняцьму дзьверы.

З душой маёй плач і сьмейся,
дарадчыца, чараўніца...
Пачэснае тваё месца –

на покуці, пад бажніцай!

ЛІПЕНЬ

Падняў я пяро
бусьлінае. Пішу ім
хоку. На пяску.

Опусы мае,
нават не чытаючы,
сьцірае вецер.

Усьміхнуўся б я,
але сьпёка губы мне
склеіла смагай.

* * *

Я сябе прытулю
да шурпатай кары
прыдарожнай
трывожнай асіны.
Я сябе атулю
да савінай пары
тумановай
дармовай прасьцінай.

Камароў-піскуноў
ад сябе адганю
чарадзейнаю сілай
крушыны.
Я прыклічу
ядлоўцавую цішыню
ад лясных пірамід
мурашыных.

І няхай набліжаюцца
з розных бакоў
здані продкаў –
са мной павітацца...
... Загарацца лампадкі
начных сьветлякоў –
буду роднай зямлі
спавядацца.

РАЗДАРОЖЖА

Леаніду Галубовічу

За верасовай палянай
вечар зару дапаліў,

маладзічок сьвежай ранай
небу жывому баліць.

Жолуд з высокага дуба
просіцца ўжо на зямлю...
Дай мне, камарык, падумаць,
хто я і што тут раблю.

Звон абуджальны разьбіты,
скінуты зь вежы на дол.
Як і будан першабытны,
хіткі цяперашні дом.

Жах наганяюць падзеі,
пасткі на кожнай вярсьце...
Папараць-кветка надзеі
трыста гадоў не цвіце.

Млеюць бярозы ад страху
над раздарожжам маім:
іскрамі Млечнага Шляху
восень падпаліць гаі.

* * *

Запашала дамоў Айчына,
перамовы са мной вяла,
а вярнуўся – як маці сына
не сустрэла, не абняла...

Запытала адразу строга:
– Як ты будзеш тут жыць цяпер?
Шаўкі-моські, як на чужога,
брэшуць, шчэрацца на цябе.

* * *

Хтосьці здрадзіў, а хтосьці струсіў,
а камусьці заткнулі рот...
Беларускасьці Беларусі
не дадаў высакосны год.

Асьляпі мяне, бліскавіца,
аглушы, навальнічны гром, –
вучаць каркаць бусла й сініцу
паміж Нёманам і Дняпром.

* * *

Прымаю заўвагі слушныя
ад крытыкаў і сяброў,
а думкі ўсё роўна скрушныя
прыходзяць у вершы зноў.

Мінорныя інтанацыі,
патопны прыліў журбы...
Калі вымірае нацыя –
цынічна вясёлым быць!

* * *

Існаваць перастала,
здалася ў палон без вайны...

І пастаўлена кропка
ў кароткай яе біяграфіі.
Беларусь – успаміны,
прыгожыя мары і сны
нашай літаратуры,
гісторыі і геаграфіі.

Зацугляна жалезна
рахманая воля яе,
дзьве ляйчыны нацягнуты
тракту Варшаўска-Маскоўскага.
Толькі вецер тужліва
бярозам і соснам пяе
пра сьвятыя харугвы
Вялікага княства Літоўскага...

* * *

Холад блізкага сьнегу
і далёкае поўні.
З гарадзкімі агнямі
зоркі спрэчкі вядуць.
Назвы з пройдзеных вуліц
аніводнай ня помню
і ня цямлю, куды я
проці ночы іду.

Не падасца мне сёньня
шэрань квеценьню весьняй,
муза ўзмахамі веек
не разгоніць смугу...
Зноў някляеўскім вершам
“Беларуская песня”
так душу разьвярэдзіў,
што заснуць не магу.

Не за прывіднай марай –
за маркотаю сьледам
позна ўвечары рушыў
у засьнежаны сьвет...
Незайздросная доля –
нарадзіцца паэтам,
асабліва калі ты –
беларускі паэт.

* * *

На радзіме счужэлай,
гарабіна-журбіна,
і цябе па-расейску
назваюць: рабіна...

А хіба ж ты рабая?
А хіба ж ты рабыня?
Ці каму што благое
калі-небудзь зрабіла?

Сіратой на задворках
жураўлінай даліны
моўчкі церпіш пакуты
за людзкія правіны.

І табе тут да скону,
не знаходзячы выйсьця,
плакаць ягдным градам
і дажджом жаўталісьця...

ВЕСНАВЫ РОЗДУМ

З цыкла “Баранавічы”

Жывое абуджаецца ад сну,
з расінак промні іскры высыкаюць.
Баранавічы новую вясну,
прамыўшы вочы-вокны, сустракаюць.

Гудуць на клумбах восы і чмялі,
і ганарыцца парк птушыным хорам...
Каб назвы вуліц іншыя былі,
я можа палюбіў бы гэты горад.

Мяне бянтэжаць здані й міражы
на Ленінскай, Савецкай, Камсамольскай...
Іх нават не адпуджваюць крыжы
расейскіх цэркваў і касьцёлаў польскіх.

Тут храма беларускага няма,
няма ніводнай беларускай школы.
Выходзіць, Валянцін Таўлай дарма
гукаў Вясну ў турэмных сьценах голых?

ПЛАЧ, МАЦІ!

Паводле Аветыка Ісаакяна

Пад хмарай смутку – золь, і змрок,
і скалаў цёмная града.
Хто пераступіць твой парог,

у скрутны час вады падасьць?
Плач, маці! Плач і галасі!
Спагады ў Госпада прасі.

За кропляй кропля – дождж ідзе.
За кропляй кропля – з раны кроў.
Згасе мой апошні дзень...
Хто ў твой агмень падкіне дроў?
Плач, маці! Плач і галасі!
Падтрымкі ў Госпада прасі.

Ліловыя ў вачах кругі.
Відаць, разьвітвацца пара...
Мне здрадзіў сябар дарагі,
мяне параніла сястра.
Плач, маці! Плач і галасі!
Дамоў ня вернецца твой сын.

* * *

Каб я ведаў, дзе брод,
перайшоў бы раку,
працягнуў бы руку
земляку-бедаку.

Люцыпар з апраметнай
у рог уструбіў –
і ён гай свой прапіў,
родны край разьлюбіў.

У пахмельнай тузе,
навакольлю чужы,
ля крытычнай мяжы,
без надзеі ў душы,

за вужыным лаўжом
ён сядзіць дзень пры дні
на бярозавым пні,
як на белым кані.

Ад цямна да цямна
ў яго думка адна:
што б яшчэ тут “загнаць”
за бутэльку віна?

ВЫДЫХІ СА СТОГНАМ

1

На абшарах піліпаўскай слоты
траўны попел, лісцёвая ржа.
Трупны холад памерлых балотаў
на кустах, на грудках, на крыжах.

За якую правіну, радзіма,
пазбаўляеш сьвятла і цяпла?
Засмуціла мяне, застудзіла,
кій пустэльніка ў рукі дала...

2

Пра падзеі даўнейшых стагодзьдзяў
нагадалі паходні бяроз.
Рукавы палінялі да локцяў
ад нястрымных у распачы сьлёз.
Да шчаслівага, сьветлага ПОТЫМ,
бачу зрокам душы, не дайду.
Жабраком у радзімы пад плотам
мне да скону гугнявіць нуду...

3

Сьнег сыпучы, а вецер калючы.
Апраўдаў студзень назву сваю.
Гурбы ладнымі дзюнамі ўспучыў –
да падпахай кустам дастаюць.
То – капцы над памерклаю славай,
над зялёнымі снамі зямлі.
Для надзеі няспраўджанай саван
мякка сьцелюць служанкі зімы.

АДНО БУСЛЫ...

*Памяці маці
Тэклі Міхайлаўны*

А гора пры няшчасці,
як і пры голцы нітка:
са сьмерцю маёй маці
найменьне Тэкля зьнікла.

Прызнана старамодным
сярод дзесяткаў іншых –
глабальна-міжнародных,
рэкламных і афішных.

Адно буслы Палесься
прыпеўна паўтараюць
яго ў спрадвечных песьнях
бярозавага краю.

* * *

Я ў тлумным часе аблудзіўся,
не пазнаю свой родны кут...
Шчасьлівы, хто не нарадзіўся,
хто не жыве цяпер і тут!

Глядзіце зь неба, продкаў душы:
у край наш хлынула бяда.
Шкада расьлін, зьвяроў і птушак,
людзей шкада і не шкада.

Яны мяне абрабавалі,
забралі ўсё – як падмялі.
Нагрудны крыжык адабралі,
наплечны, цяжкі крыж далі.

Жыцьця майго тужлівы вечар,
руку падаць няма каму...
НЯ ВЕДАЕ СЫН ЧАЛАВЕЧЫ,
ДЗЕ ГОЛАЎ ПРЫХІЛІЦЬ ЯМУ.

ПАВЕЦЬ

Міхасю Маліноўскаму

У павуціньні
заблытаўся леташні вецер.
Шашаль на кроквах
пакінуў узоры разьбы.
Жук пастарэў
і аглух у сутоньні павеці,
шоргат пілы,
стук сякеры правальна забыў.

Похвы й сядло
на загрыўку сьцяны пад страхою –
сьведкі нямыя
трагедыі Чорнага дня...
Лепей бы іх
пахавалі з паўстанцам-героем, –

шаблі ж няма
і няма баявога каня.

Гаспадароў
у Сібір пад канвоем пагналі.
Кажуць, туды
больш за месяц этапнай хады.
Іншыя людзі
сяліцца тут не пажадалі:
шчасьця ня знойдзеш
на месцы чужое бяды.

Хата згарэла,
а клець і павець ацалелі.
Іскры за ветрам
ляцелі на хлёў і гумно.
Клець і павець
абяздолелі, асірацелі,

вылюднеў хутар
і трапіў нябыту на дно.

Выбіта катам
з-пад ног у паўстаньня апора,
і зашмаргнулася
моцна на шыі пятля...
Похвы й сядло
пакрываюцца плесьняю гора...
Новых герояў
ня хутка ўзгадуе зямля.

НЯ СЬМЕЮ

Грудок з парэпанымі пнямi,
што некалі былі дубамi,
ня кліч ні канінай журбою,
ні жураўлінаю трубою!
Дзе мусіў дуб дзяцінства ўпасці,
ня сьмею вогнішча раскласьці:
дым, што ўзаўецца над зямлёю,
задушыць сьлёзнаю пятлёю.

ВОСТРАЎ

На востраве тым – міжбалотным, лясным –
гасьцююць мае настальгічныя сны,
сьляды незваротнай, далёкай вясны
на сьцежках ледзь бачных шукаюць яны.

Апоўначы, дабраславёнай парой
з крыла серафім ахвяруе пяро,
кідае ў прагал між сасновых бароў,
дзе колісь быў нашае хаты парог.

Туды – за трывогі, шумы і дымы –
імкнуць мае сны, як на волю з турмы.
Ад галадамору, духоўнай чумы
на востраве тым ратаваліся мы.

ЦІХАЯ ВЁСКА

Ранак зімовы вочы расплюшчыў:
сьветла ад сьнегу і белі бяроз.
Па ціхай вёсцы ў ботах рыпучых
гаспадаром пахаджае мароз.

Ён тут цяпер брыгадзір, участковы,
стараж, які правярае замкі...
Трыццаць сем хат, пяцісьценак сасновых,
а над васьмю толькі ўюцца дымкі.

Век дажываюць дзедкі ды бабкі,

сыплецца ўжо, як і з хат іх, труха.
Рэдка вылазяць з будак сабакі,
бо ім няма на каго пабрахаць.

Сем кіламетраў да магазіна,
а да райцэнтра – дзесяць яшчэ.
Ціхая вёска ціхай сьлязінай
зь ціхага краю ў Лету цячэ...

ШАСЬЦІНЫ НА АПАЛЫМ ЛІСЬЦІ

1

Над цёмнай вадою лясной азярыны
імжой захлынуўся званок камарыны.
Русалкі ў прадоньне лілеі схавалі,
апалае лісьце ўтаймоўвае хвалі.
Рагозу чарот штосьці шэпча ў трывозе...
Бывай, мая ўцеха – рыбацкая восень!

2

На грудзях разьдзетай асіны жаўцее
адзіны лісточак, бы крыжык нацельны.
Куртатым касмылікам з дрогкай крушыны
зьвісае парваны гамак павучыны.
Смуга наплывае – цяпло паглынае...
Бывай, мая шчодрыца – восень грыбная!

3

З суседзямі ў горадзе жыць вельмі цяжка.
Сябрамі назваць не магу і з нацяжкай.
Я не разумею, чаго яны хочуць,
чаму нашу спадчыну ганяць і топчуць.
Ды мушу вяртацца да гэтых двуногіх...
Да новай сустрэчы, лясныя дарогі!

ДУДАР

Пра земляка-дудара
да той нядзелі ня ведаў...
Непадалёк ён іграў
трэны часоў свайго дзеда –
на чабаровым грудку,
дзе ў сьпёку каня канае,
у рэдкадрэўным ляску,
за асушальным каналам.
Дабраславёны той дзень
з буськам на купіне роднай!
Я над затокай сядзеў
з вудачкаю самаробнай.
Зранку злавіў акуня,

некалькі карпаў і плотак,
а як прыгрэла – куняў,
закалыханы чаротам.
Мой паплавок-хістунок
млосьціўся ў стане спакою.
Сонца абмацвала дно
тысячапалай рукою.
Вочы гаёк адбіраў
бельлю бяроз лебядзінай.
Мабыць, насыпела пара
лёску матаць на вудзільна.
А я раптоўна самлеў,
як ад настойкі салодкай:
ветрык прынёс на крыле
песьню жалбы нашых продкаў.
Тую, што вабіла ў снах
даўняй язычніцкай верай.
Зачаравала яна,
зрушыла ўстойлівы бераг.
І я ўздоўж рэчкі паплыў
разам з начыньнем рыбацкім,
месцы згадаў – дзе ня быў,
людцаў, каторых ня бачыў.
І прывітаў земляка
з дудкаю дахрысьціянскай
у змазалелых руках
ад цяжкай працы сялянскай.
Сплямілася сівізна
зь белым паркалем кашулі.
Мудрай духоўнасьці знак
быў на абліччы дзядулі.
Ён праз гадзіну пайшоў
з гэтага храма-лясочка
з паспавяданай душой
і асьвячоным кіёчкам.
Дудку ня ўзяў у сяло,
там будуць кпіць як з дурнога, –
выцер, паклаў у дупло
ўсохлага дрэва старога.
Продкавай песьні душу
здаў пад ахову прыроды,
каб не параніць аб шум
музыкі новае моды.

КАМАРЫНАЯ НОЧ

Харал для слыху неабдымны,
калі сьпяваюць камары.
Адпуджваю назолаў дымам
курушча з шышак і кары.

Цяпло, з дамешкам прахалоды,
лягло расою на траву
каля прысадаў, агародаў,

дзе здані прашчураў жывуць.

А месяц, пан яснавяльможны,

пакінуў зьвечара ў садку
па зорачцы расінцы кожнай,
па шэпту кожнаму лістку.

Каб на зямлі пакутна-роднай,
дзе ўжо не пазнаюць мяне,
не пачуваўся я самотным,
бы неафіт-місіянер.

МІЖЧАСЬСЕ

Гэта яшчэ не зіма,
але ўжо і ня восень.
Вечар у чорным плашчы.
На гадзінніку – восем.

Адтуманела, адзмрочыла
сутак мо сорака,
як я ня бачу ні неба,
ні сонца, ні зорак.

У вышыні зачапіцца
няма за што воку.
Выйшаў на месяц павыць...
А зь якога ён боку?

Воўк я самотны,
прыручаны ў пушчы бетоннай
хлебам надзённым
і клеткай жытла двухваконнай.

Хоць і дацёгся да фінішу
сплаканы сьнежань,
а беласьнежная ў нас
адно Белая вежа...

НА ДВОРЫШЧЫ

Памяці зьніклых хутароў

Ён дамоў праз трыццаць гадоў
прыблукаў з далёкіх краёў.
Дзе сяліба колісь была –
адзінока груша цьвіла.

Воблачак, бы з коміна дым, –
над пячным грудочкам рудым,
над змарнелым полем пустым,
над зьдзічэлым гаем густым.

На падворку весняга дня,
кепку зняўшы, грушу абняў.
Млосна пацямнела ўваччу,
калі з кроны голас пачуў:

– Ты ж мяне на сьвет спарадзіў,
на зямлі бацькоў пасадзіў,
а пакінуў – асіраціў...
Дзе ты гэтак доўга хадзіў?!

МАЦІ

– Мы твой гардэроб
папаўнялі, матуля, штогодна,
і можаш адзеньне
пад розны настрой падабраць.
Навошта ж ты з куфра
дастала каптан старамодны
і напаўзабыты,
як слова само, андарак?

– Я выпіла зь неба
паўнюткую чашу блакіту,
глядзела на зоркі,
на травы, на сьнег і агонь...
Пайду я ўжо, дзеці,
пад чорнае сонца нябыту
да вашага бацькі,
да любага мужа майго.

– Яшчэ ж твая груша
ад старасьці не абымшэла,
яшчэ твая вішня
ня ўсохла і родзіць плады,
а нашая хата
абноўлена пахарашэла,
і ўсюды відаць
тваёй працы нястомнай сьляды.

– На нітку жыцьця
я ўжо пацеркі дзён нанізала;
прысьпешвае-кліча,
махае крылом херувім...
– Але ж ты ўсіх казак,
што ведаеш, не расказала
і не прасьпявала
ўсіх песняў унукам сваім.

Вазон на вакне
па табе, клапатлівай, заплакаў –
ты не паднясеш яму
болей спатольнай вады;
нічога ня есьць,

прадчуваючы драму, сабака;
і куры кудачуць:
– Куды ты з падворка, куды?

– За ўсё, што зрабіць
і сказаць не паспела, прабачце...
Са столі паціху
на вейкі мне падае сьнег...
У гэтым убраньні
вянчалася я з вашым бацькам...
І ён на тым сьвеце...
такую пазнае мяне...

ПАРАНЕНЫ ВЕЦЕР

Вецер бяздомны
разьбіў аб сьцяну галаву
і, непрытомны,
пад клёнам упаў на траву.

Хто вінаваты?
Гаворка цяпер не аб тым.
Чулым медбратам
рамонак сьхіліўся над ім.

Я забінтую –
мы дзеці зь ім долі адной.
Калі ўпаду я –
паплача хоць ён нада мной...

САМОТНІК

Вясёлка ўрачыста на небе ўзышла,
суседнія рэкі злучыла.
Цьвіла канюшына, і матка-пчала
дачок сваіх працы вучыла.

Пара чарадзеяў русалак і муз,
шматколер'я і шматгалосься.
А хворы Купрэеў адчуў, што яму
нядоўга тут жыць засталася.

Вялікі самотнік трагічна згасаў...
У прыцемках мулкіх і золкіх
ня змог, бо трымцела рука, запісаць
санет Днепра-Бугскай вясёлкі.

Ня даў пачытаць нам, забраў у нябыт –
да ціхіх, бяскрыўдных, цьвярозых...
На дол, ля старога млына, з гарабін
кывавыя падаюць сьлёзы...

НАКАНАВАНАЕ

З чашы ў руцэ высокай,
над галізной бязьлісьця,
цёмным чарнічным сокам
вечар у ноч праліўся.

Паміж зямлёй і хмарай,
паміж Масквой і Рымам
сьветла лунаюць мары
вольных двух пілігрымаў.

Глуханямы дахаты
сябра вядзе сьляпога.
Будзе ў іх стол багаты:
нажабравалі многа!

ВУСЬЦІШНА

Навальваецца цемра
на плечы і на цемя.

На пяткі наступае
галодны воўк трывогі.
Глухая ноч, сьляпая –
ні сябра, ні дарогі...

І пагатоў заенчыць:
– Ратуй мяне, агеньчык!

* * *

Алесь Кузьменку

Адзінока, сіратліва...
Апроч Бога – анікога!..
Не прадбачацца прылівы
дзіўнай музыкі былога.

Абязгучыліся гукі,
абязмовілася мова...
Сэрцу амплітуду мукі
надакучыла ўтаймоўваць.

ПАГАДАЙ НА ЗОРНЫХ КАРТАХ

Прут шліфуе камяні,
змрок прадуць яліны.
У глыбокай цішыні
мы на дне даліны.

Месяц ля ўваходу ў рай
заступіў на варту.

Васіліна, пагадай
мне на зорных картах.

Я ня туз і не кароль,
не валет бубновы –
пад лясістаю гарой
пахаджанін новы,

санаторны пацыент,
хворы на сухоты.

У стэрыльны мікрасьвет
трапіў не з выгоды.

З сарака васьмі гадоў,
на маё няшчасьце,
больш за дзесяць я правёў
пад зямлёй, у шахце.

Зарабіў сабе медаль
і хваробу гэту...
Васіліна, нагадай
шчасьця па сакрэту!

БЕЗДАНЬ

Паводле Аветыка Ісаакяна

Ах, завяла мяне ў нетры сьцяжынка,
бездань прасьцёрлася перада мной...
Ах, прамільгнула каханьне пушынкай
над маладой салаўінай вясной...

Бездань пакрыта, закрыта туманам,
воран нядобрую вестку прынёс...
Ах, маім ружам – пунсовым, духмяным –
выпрабаваньне прадвызначыў лёс.

Зь бездані ў сьвет гэты
пошасьць пранікла,
вечер шалёны ляцеў напралом.
Ах, адна ружа зламана панікла
над салаўём зь перабітым крылом...

ТАМ

Алесь Корневу

Сьцяжынка тупкая ад вёсьніц
вядзе паўз плот за агарод.
Над сажалкай, як у той песьні,
шуміць пад вербамі чарот.

Непадалёк ад лугавіны,
дзе ёўня некалі была,
язьмін пытаецца ў каліны,
чаму так рана адцвіла.

У дзюбе бусел бусьялянтам
нясе крынічную ваду.
У лес вясковыя дзяўчаты
сваячак гарадзкіх вядуць.

Сьцяжынка крута ўбок паверне,
нырне ў кусты, як у туман.
... Шуміць чарот і гнуцца вербы
там, дзе мяне цяпер няма...

СТУДЗЕНЬСКІЯ ВЫБЛІСКІ

На белым сьнезе
чорнай магіі знакі
воран пакінуў.

Ваконнаму шклу
падарыў начны мароз
белыя ружы.

Палонны вазон
не зайздросьціць узімку
вольнаму бэзу.

На цёпрых вуснах
прыадчыненай форткі
гаснуць сьняжынкi.

Паплакаў бы я,
каб было каму потым
выцерці сьлёзы.

* * *

Не апускаецца згары
на крылах ветру прахалода.
Цячэ жывіца па кары
самлелых соснаў цёплым мёдам.

I – цішыня!.. На скрыпцы дня
парваліся ад сьпёкі струны.
Прылівы і адлівы сьняць
далёкія ад мора дзюны.

Няма пад соснамі грыбоў,
няма каму мяне суцешыць...
Пайду да клёнаў і дубоў:
пад кронамі іх цень гусьцейшы.

Яшчэ знайду свае грыбы,
бо ў лесе веру ў цуды-дзівы,
бо не забыў, не разьлюбіў
мясьцін тых, дзе бацькі хадзілі.

ВЯРЫГІ

Да галін прымярзае сьнег,
зацьвярдзелы ў руках адлігі.
Мусяць дрэвы цярпець вярыгі
за адданасьць сваю вясне.

Да зьбянтэжанай галізны
не дадасца бязьвер'я ганьба.
Запавет вясны беззаганна
і ў мароз вызнаюць яны!

Пост зімовы перажывуць!
Непазьбежных пакут вярыгі
не даюць забываць пра крыгі,
што з вытокаў вясны плывуць.

КУЛЬМІНАЦЫЯ

На грудку, дзеразой апавітым,
плача песьня з крылом перабітым.

Ай-яй-яй!

А чья ж гэта песьня, чья
захліпаецца ў млосным зьмярканьні:
ці апуджанага салаўя,
ці аблуджанага распачнай кані?

Нерухома стаяць па баках
сем бяроз – як сем гіпсавых статуй.
Неба, зорнага дай малака,
цудадзейным учынкам парадуй.

Ай-яй-яй!

Просіць песьня з крылом перабітым
ацяляючае акавіты.

* * *

Памаліліся хрысьціяне:
хто на захад, а хто на ўсход.
Падзяліліся на майдане:
на народ і саўковы зброд.

Пнуцца прыхадні і краіну

падзяліць уздоўж па Дняпры.
Галасуюць за палавіну
атэісты і сьвятары.

Выхаванцы імперскай школы,
хоць ядуць украінскі хлеб,
Украіне зламысна шкодзяць;
і дэвіз іх: “Чым горш, тым лепш”.

НА СЬМЕРЦЬ АСЛАНА МАСХАДАВА

З Мурата Ічкерыйскага

Плача чорная маці чачэнская
ў горным ауле,
і ў расколіне сьлёзы
як бач утварылі крыніцу.
Каб прынізіць джыгіта,
яму загалілі кашулю,
бы ў гатэлі маскоўскім
сп’янелай путане спадніцу.
На магіле яго
не паклясьціся помстай-джыхадам...
Невядома паўстанцам,
калі ён і дзе пахаваны.
Для імперскай арды
небясьпечны і мёртвы Масхадаў –
прэзідэнт-патрыёт,
легітымна народам абраны.

І хоць шлях яго
прапагандысцкай гразёй паліваюць,
ачарніць і зьняславіць
высокіх памкненьняў ня ўдасца!
Покуль дзетак імёнамі
продкаў бацькі называюць,
будзе жыць ён у памяці
вольналюбівых каўказцаў!

ЭЛЕГІЯ КРЫВАЎНІКУ

З прыдарожнага густога разнатраўя
праз прасьветліны ў штыкетнікавым плоце
паглядае з ціхай зайздрасьцю крываўнік
на мой кроп у дачным садзе-агародзе.

“Не па праўдзе дзеі дзеюцца на сьвеце, –
засяроджана заплотнік разважае. –
Мы падобныя, як маткі адной дзеці,
а мяне, аднак, ніхто не даглядае.

Кажуць, назваю нагадваю пра раны,

дадаюць яшчэ, што непрывабна пахну.
Нізка скошаны, дажджамі прытаптаны,
на мяжы сваёй з апалым лісьцем спрахну...”

ЭЛЕГИЯ ЎСОХЛАГА АПЕЛЬСІНАВАГА ДРЭВА

Паводле Ф.Г. Лоркі

Я сваю галізну
бачу ўночы і ўдзень.
Адсячы, дрывасек,
мой страхотлівы цень.

Ён зь люстэрка сьвятла
на мяне пазірае,
кожнай зоркаю ноч
мой абрыс паўтарае.

Лепш ня бачыць сябе!
І тады мне прысьніцца,
што ў зялёным плашчы
я стаю над крыніцай.

Адсячы, дрывасек,
мой страхотлівы цень,
бо сваю галізну
бачу ўночы і ўдзень.

ЭЛЕГИЯ ЯВАРА

З Дмытра Паўлычкі

Далінаю цячэ туман
да змроку вечаровага.
Я сьлёз пры брату не стрымаў
скрай гаю яваровага.

Мяне адужалі вятры,
пастрыглі, абязбровілі.
Пакінулі мо два ці тры
лісточкі яваровыя.

Вакол пустэча, галізна
пад хмарамі ліловымі.
І нам зімы не адагнаць
дубцамі яваровымі.

А брат мне кажа:
Не тужы!
Мы дужыя, здаровыя.
Зіма мінецца – будзем жыць
пад песьні яваровыя!

Я навісь павуціньня зьняў
з чала майго бязбровага.
І кліча ўжо мяне вясна
скрай гаю яваровага.

ЭЛЕГИЯ ПАЭТА

З Мікалая Рубцова

Стукнуў па кішэні – не зьвініць.
Па другой – таксама не чуваць.
Думкі ў таямнічы свой зеніт
паляцелі зноў. Адпачываць.

Схамянуся, выйду за парог
і пайду паўз луг да верасоў
шаласьцець пра вечны сум дарог
зрэб'ем ацалелых валасоў.

Памяць адбіваецца ад рук,
сьцежка вырываецца з-пад ног,
сонейка, апісваючы круг,
лічыць, што я змог, чаго ня змог.

Стукну па кішэні – не звініць.
Па другой – таксама не чуваць.
Калі ўдасца лад жыцця зьмяніць,
то паеду ў Крым адпачываць!

ДАЧНАЯ ЭЛЕГИЯ

Папалілі лісьце і націньне,
павуціньня ніцыя красёнцы,
попелам даўгі зямлі сплацілі,
ну, а дым... няхай даруе сонца.

Зьніклі з дачы колеры і гукі,
бледнай немачы пара настала.
Яблыня на плечы плоту рукі,
бы ўдава самотная, паклала.

Наша хатка вейкі-аканіцы
шчыльна сашчаміла і заснула.
Ёй у лютым ластаўка прысьніцца,
што з-пад стрэшкі
ў вырай шуганула...

* * *

Панізіўся ртутны слупок,
а холад яшчэ мацней цісьне...

Ня вер, што вятрыска ў клубок
зматае журбы павуціньне!

Канарскія пальмы малюй,
пакуль ёсьць памарыць ахвота.
Ня вер, што сагрэе зямлю
апалая з дрэваў лістота!

Ня вер, калі будуць хлусіць,
што іней на сэрца ня ляжа!..
Хай толькі гадзіньнік усім
падтаквае, хто што ні скажа.

* * *

Паржавела золата бяроз,
і трава дазваньня спалавела.
Не зьбярог, нічога не зьбярог
для душы сваёй асірацелай...

Я туман у ліпені касіў,
віў у жніўні марнасьці вяроўку,
у зары, лайдак, не папрасіў
ёй на хустку ірдзянога шоўку.

Крыўды не хавае ад мяне,
не сябруе з музаю зацята...
Толькі сьнег, сьвятлісты першы сьнег
нас прымірыць і падорыць сьвята.

СКАЖЫ, КАБ Я ЗАПЛАКАЎ

З Аляксандра Пракоф'ева

Задрыжала, не – ты затрымцела
невясёлай, соннай лебядой,
вербалоза гнуткім, смуглым целам,
і зарой высокай, і вадой.

Плачам пекна ўбранае нявесты,
днямі стрэч і тыднямі разлук,
песьняю, аглухлаю з маленства
ад гармонікаў, што рвуцца з рук!

Чым яшчэ?

Дарожным лёгкім прахам,
яблыневым ветрам пад вакном.

Чым яшчэ?

Скажы, каб я заплакаў.
Я цябе ня бачыў так даўно...

ВЕРА ПРАШЧУРА

санет

Міколу Пракаповічу

Пад ігам хмараў ваяўнічых –
то дажджавых, то сьнегавых –
здаваўся грозна-таямнічым
сьвет адухоўлена-жывы.

Мой прашчур, лоўчы-паляўнічы –
і малады і ўжо сівы –
у скрутны час маліўся Зьнічу,
сьцягнуўшы шапку з галавы.

Ён верыў: дэман неўміручы
станоўча вырашыць праблемы
за плату шчырае мальбы, –
і Зьніч бяскроўна, безбалюча
сьціраў з аблічча яго клеймы
трывогі, страху і журбы.

РЫЦАРСКАЯ БАЛАДА

Пацалункаў тваіх пячаткі
змыюць з твару майго дажджы...
Скураныя надзеў пальчаткі,
сьціснуў меч і прыціснуў шчыт
да стальной баявой кальчугі,
да жывога сэрцабіцьця.
Ваявода наш сівачубы
расчахляе паходны сьцяг!
Паслухмяна прыціхлі коні,
ні адзін травы не скубе, –
прадчуваюць азарт пагоні,
гулкі тысячаногі бег.
Не сумуй! І на полі бітвы
я забыць цябе не змагу:
на пяску капытоў адбіткі
нагадаюць пячаткі губ.

ДА ВЕДАЎ

Я бачу сябе малага...
Завяя ўсю ноч мяла.
Схавана ў сьнягах дарога
ад хутара да сяла.

Кусьлівы сабачы холад
і вусьцішны ў лесе змрок.
За пяць кіламетраў школа,
а гэтакі дробны крок!..

Пад грозным сьвінцовым небам
у дрэваў застыла кроў.
У торбачцы луста хлеба
са сшыткамі й букваром.

Па нерушы гурбаў топкіх,
дзе вецер – скавыш-вар'ят,
у зрэб'і, чужых атопках
грабуся да ведаў я...

РАЗАМ

У ліпеньскі дзень званочкам
трымціць жаўрукова сола.
Сьхіляецца над валошкай
вусаты жытнёвы колас.

Яны паяднаны часам,
павенчаны сьветлым ліўнем...
Абняўшыся, пойдучь разам
пад нож гільяціны жніўнай.

ПАДКОВА

Крашынскай дачы прысьвячаю

Шчасьлівая выпадковасьць
пад крыламі херувімаў:
на дачы знайшоў падкову,
што лівень з падзолу вымыў.

Падняў, як каштоўны камень,
бо, можа, яна старанна
Багрымавымі рукамі
кавана і гартавана.

Удзячны такой удачы,
знаходку маю шаную,
напільнікам і наждачкай
шарую яе, шліфую.

І ўжо не дапамагаю
расаду саджаць Марыне.
Са скрухай яна ўздыхае:
– Зблажэў чалавек, зьдзяцінеў...

ПЕРАД НАВАЛЬНІЦАЙ

У косы травы дзьмухаўцовага пуху
вятрыска гарэзьлівы панаўплятаў.
Апоўдні ад п'янкага кропнага духу

вястун-кукарэка свой голас падаў.

Адразу ж у пільнай, цікаўнай сарокі
пасыпаўся зь дзюбы каляны гарох.
Прыблудны сабака – худы, сумнавокі –
забег без дазволу ў чужы агарод.

Скубнула зь яго пасму поўсьці сініца –
падкласьці дзіцёнку ў гнязьдзе пад бачок.
За полем, за лугам на лес бліскавіцы
сьцякалі сьлязінамі з хмарыных шчок.

Магутны Пярун булавою пудовай
размашыста ў бубен падвешаны біў,
і цяжкае рэха над высахлым долам
схіляла ў паклоне кусты і дубы.

Міхась на садок, Міхаліна на грады
глядзелі з высокага ганку свайго.

Прамовілі разам :

– Адно каб бяз граду ...–
Бы думкі чыталі адно аднаго.

* * *

Цяпло даўно з пасады звольнена,
сьнег аблажыў з усіх бакоў.
Сініцу, вераб'я і ворана
кармлю, як бедных сваякоў.

Шчадроты не заўсёды зь лішніцы,
ды так вядзецца на зямлі:
хлеб рэжам – частка яго крышыцца,
каб крошкі птушкам падалі.

* * *

Цяжарнай на песьню гітары
ці ж можна так доўга маўчаць?!
Акордна па струнах ударыць
спрыяльны надарыўся час.

Пастукаўся вецер зялёны,
гатовы да цёпрых размоў.
Схуднелы, бы з рабства-палону,
мой бусел вярнуўся дамоў.

Здарожаны, але шчасьлівы,
пасхальна так заклекатаў,
як быццам галінку алівы
прынёс мне з радзімы Хрыста.

НЕ МАГУ ЗРАЗУМЕЦЬ

Таямнічы мой краю –
прыстанак, падораны лёсам
паспалітаму люду,
крыніцам, буслам і бярозам!

Я на сьвеце пажыў,
пахадзіў у лапцях і ў красоўках
па сыпучых пясках,
па балотных імхах і асоках.

Я ўслухоўваўся чуйна
ў травы і лістоты шаптаньне –
і, аднак, без адказу
адно застаецца пытаньне.

Не магу зразумець,
якім чынам я чую ў кватэры –
праз лугі і палі,
праз падвойныя вокны і дзьверы, –
як у лесе ад тупату
тысячы ног мурашыных
ападаюць, сасьпеўшы,
з галінак маліны, ажыны...

У ПРЫВАКЗАЛЬНЫМ СКВЕРЫ

– Братка, дай закурыць
бедаку чачэнцу,
што з каўказкай гары
ў Польшчу валачэцца.

Ні бацькоў у мяне,
ні дзяцей, ні жонкі, –
пахаваны на дне
бомбавай варонкі...

Ня дай Божа такой
долі тваім дзецям!..
Хай іх чорнай рукой
злыбеда ня меціць.

Можа, грошай дасі
на білет да Пінска?
– Дам, адно не хлусі,
сьлінаю ня пырскай.

І пра шнар на шчацэ
не раскажвай казкі.
Не пасуе акцэнт
цыгану каўказкі.

* * *

Зь якое крыніцы
каханьне пачатак бярэ
і ў мора якое
бурлівай ракою ўпадае?
Мінаюць стагодзьдзі,
але ні паэт, ні мудрэц
на гэта пытаньне
адказу шукаць не жадае.

Даволі таго,
што мы ўмеем чытаць па вачах
і сіняя птушка
над папараць-кветкаю сьніцца.
Ня трэба інтымныя
думкі другіх вывучаць!
Няхай застаецца
каханьне для нас таямніцай.

ЛІХТАРЫ

манарым

Алесю Бакачу

Ад слупа да слупа, ад зары да зары,
як блакітныя, з газам бязважкім шары,
пралятаюць над вуліцамі ліхтары.

У такія прасьветленыя вечары,
покуль маеш імпэт і яшчэ не стары,
на канапе, паэт, не ляжы, не хандры!

Хай руйнуюцца Понта і Троі муры,
Эльдарада зьнікае ў бяздонным віры,
Карфаген абрынаецца ў тартарары,—

за руку, па-юнацку, сяброўку бяры,
пра каханьне, пра вочы яе гавары
і дары ліхтары да сьвітальнай пары!

ПОЗЬНІЯ КВЕТКІ

Вярхоўная жрыца багемы
юнацкай ружовай пары
праз столькі гадоў хрызантэмы
даўмелася мне падарыць!..

Ад замаразка ўратавала,
што грозна ў прысадах інеў,
суседзям, сябрам раздавала
і не абмінула мяне.

Згадала нядзельныя сходкі
паэтаў і муз маладых...
Які ён быў п'янка-салодкі,
парнаскага вогнішча дым!

І гэты візіт нечаканы
былое ў душы абудзіў,
калі я ўвесь травень цюльпаны
дарыў ёй. На жаль — не адзін...

БЕЗНАЗОЎНАЯ ЗОРКА

Іду начной дарогай камяністаю,
раз-пораз азіраюся назад.
Ляціць за мною зорка прамяністая.
Я ведаю, што хоча мне сказаць.
Яна нікім пакуль што не названая,
але за мной памкнулася дарма:
не назаву яе так, як каханую, —
няма ў мяне каханае, няма...

* * *

Каб я мог нейкім чынам
траціну пражытых гадоў,
быццам яблыкі зь яблыні,
з кроны жыцьцёвае стрэсьці,
за табой, маладой,
я пайшоў бы рашучай хадой —
валасы ў дзьве касы,
на мяжы, з васількамі заплесьці.

Пад бярозаю камень
акрыў бы травой лугавой,
пасадзіў бы цябе
ў самай гушчы птушынай гамонкі,
закахана прыпаў бы
яшчэ не сівой галавой
да каленяў тваіх
у пылку дзьмухаўцоў і рамонкаў.

* * *

Тузін вершаў старанна адрэдагаваў,
падзяліўся з табой назапашаным вопытам.
Закружылася хмельна мая галава
ад такога прыемнага творчага клопату.

Як ты небнаблукітна глядзіш на мяне!
Як маршчыны на твары баляць мне парэзамі!..
Я ня знаю, здагадваешся ты ці не,

што ў свае трыццаць тры – і сама ты паэзія!

Зараз дабраславінае лета тваё:
пі нектар асалоды з чмялямі ды восамі!
Парк штовечар склікае на фэст салаўёў.
Ты – ідзі. А я мушу хінуцца да восені...

І ЦАР І РАБ

І людзі і справы
пайшлі на зьмярканы ад нас.
Жанчына, я цар твой!
І ў царстве маім ты адна.
Да зор паміж намі
і вонкавым сьветам – сьцяна,
пакуль зрэнка сонца
ня гляне з вачніцы вакна.

Хвалюе твой голас,
чаруе, як сьпеў салаўя.
Два ўзгоркі пяшчоты,
спакуснае дно ручая..
Жанчына, я раб твой!
Упала карона мая,
калі на каленях
я перад табою стаяў.

* * *

Я красоўкі б
за наміткай берага выцер,
за сабой на пяску
зараўняў бы сьляды,
каб было з кім паехаць
на возера Сьвіцязь:
аднаму там замнога
сьвятла і вады.

Аднаму там замнога
дубоў пасівельных,
гонкіх сосен,
разгалістых клёнаў і ліп.
Ахапіць
прыгажосьць прыазер'я і веліч
мы ўдваіх,
з дапамогай каханьня,
змаглі б...

ВІНА

санет

Над лісьцевым і траўным сном
расінкам зоркі б'юць чалом.
Тваё вакно з маім вакном
не павітаецца сьвятлом.

Кульнуўся сьвет дагары дном.
Ня дом, а лад жыцця – на злом!..
Прапахлы дымам, палыном,
я ўсюды лішні за сталом.

Каторы год ня п'ю віна,
бо хмеліць горкая віна,
што я адзін і ты адна.

Адна ў нагорнай старане,
у незабыўнай даўніне
ты звала Івікам мяне.

БО Я СПАЗНАЎ

З цыкла "Спакусьніца"

Мы падзялілі наша неба,
дзе жаўранкі і жураўлі...
Вазьмі сабе акраец хлеба,
што разам зьесьці не змаглі.

Ідзі!.. Мне трэба сьлёзы ўцерці,
бо я спазнаў ужо з табой
каханьне, большае за сэрца,
і, большы за каханьне, боль...

ПАСТСКРЫПТУМ

трыялет

Я кахаў цябе кожным вершам,
кожнай сэрцаваю струной.
Увянчаную сівізной,
я кахаў цябе кожным вершам.
Позьняй восеньню, як вясной,
у апошні раз, як у першы,
я кахаў цябе кожным вершам,
кожнай сэрцаваю струной.

ПРАДЧУВАНЬНЕ

*Что же мне так больно
и так трудно?
М. Лермантаў*

Ноч драмала на травах золкіх,
абдымала дарог скрыжалі.
Над прыціхлай зямлёю зоркі
пра жыццё і сьмерць разважалі.

Астраном таго не заўважыў,
а бяссонны паэт убачыў,
вестку зор палічыўшы важнай,
вершам сумнай красы адзначыў.

Шпацыр позьні не для забавы,
калі сэрца ў трывожным стане...
Пад гарой Машук неўзабаве
ён ахвярай двубою стане...

На зямлю неба гляне грозна,
скаланецца плато, як плаха...
Навальніца дажджом і громам
недарэчную сьмерць аплача.

НА ІХНІМ “ПРАЗЬНІКУ”

Я
БЫЎ
АДЗІН
САМОТНЫ
І ГАРОТНЫ
ЗЬНЯДОЛЕНА
ЦЬВЯРОЗЫ І
ГАЛОДНЫ
АДЗІН
БЫЎ
Я

ЗАПАВЕТ

Я пад зоркаю цёмнай
талісман свой згубіў,
часта з чашы бяздоннай
горыч распачы піў.

Землякі! Калі ўлетку
сном апошнім засну,
палыновыя кветкі
лягуць хай на труну.

Не шукайце на помнік

мармур або граніт –
на капец кіне поўнач
згаслы метэарыт.

Быў я сьціплым паэтам,
не ўслаўляў міражы, –
помніка і букетаў
лепшых не заслужыў.